

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA

F. G. JACOBSE

přednesené dne 11. prosince 2003¹

1. V probíhajícím řízení, zahájeném podle článku 230 ES, se Komise domáhá zrušení rozhodnutí Rady 2002/114/ES.²

3. Napadené opatření zjevně není jediným rozhodnutím Rady z poslední doby, které vychází z postupu stanoveného v čl. 88 odst. 2 třetím pododstavci ES a kterým se povoluje podpora, jejímž účelem je nahradit příjmem této podpory povinnost vrátit jinou podporu, která byla předmětem záporného rozhodnutí Komise.⁴ V probíhajícím řízení má tedy Soudní dvůr možnost určit, zda takovýto výkon pravomoci Rady je slučitelný se systémem stanoveným Smlouvou pro kontrolu státní podpory.

2. Zmíněné rozhodnutí (dále jen „napadené opatření“) bylo přijato podle čl. 88 odst. 2 třetího pododstavce ES, kterým se Rada zmocňuje, aby za mimořádných okolností rozhodla, že podpora, kterou poskytuje nebo hodlá poskytnout členský stát, je slučitelná se společným trhem. Toto rozhodnutí opravňuje Portugalsko, aby poskytlo skupině portugalských chovatelů prasat platby ve výši odpovídající částce, kterou tito chovatelé již dříve obdrželi, avšak byli povinni ji vrátit na základě rozhodnutí Komise,³ kterými byly tyto platby shledány neslučitelnými se společným trhem.

Právní rámec

4. Článek 87 odst. 1 ES stanoví, že „podpory poskytované v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, jsou, pokud ovlivňují obchod mezi členskými státy, neslučitelné se společným

1 – Původní jazyk: angličtina.

2 – Rozhodnutí Rady 2002/114/ES ze dne 21. ledna 2002 o povolení poskytnutí podpory portugalskou vládou portugalským chovatelům prasat, kteří byli příjemci opatření poskytnutých v roce 1994 a 1998 (Úř. věst. L 43, s. 18).

3 – Rozhodnutí Komise 2000/200/ES ze dne 25. listopadu 1999 o režimu podpor zavedeném Portugalskem pro oddlužení podniků v odvětví intenzivního chovu a pro oživení chovu prasat, Úř. věst. 2000, L 66, s. 20; rozhodnutí Komise 2001/86/ES ze dne 4. října 2000 o systému podpory uplatňovaném Portugalskem ve prospěch chovu prasat, Úř. věst. L 79, s. 49.

4 – Viz rozhodnutí Rady 2000/257/ES ze dne 20. března 2000 o podpoře poskytnuté v Itálii organizací RIBS SpA v souladu s ustanoveními vnitrostátního zákona č. 700 ze dne 19. prosince 1983 o restrukturalizaci výroby cukrové řepy, Úř. věst. L 79, s. 38.

trhem, nestanoví-li tato smlouva jinak“. V čl. 87 odst. 2 jsou stanoveny kategorie podpor, které jsou slučitelné se společným trhem. Článek 87 odst. 3 stanoví kategorie podpor, které mohou být považovány za slučitelné.

6. Třetí a čtvrtý pododstavec čl. 88 odst. 2 stanoví:

„Rada může na žádost členského státu jednomyslně rozhodnout, že podpora, kterou tento stát poskytuje nebo hodlá poskytnout, má být odchýlně od článku 87 nebo nařízení podle článku 89 považována za slučitelnou se společným trhem, odůvodňují-li takové rozhodnutí mimořádné okolnosti. Zahájila-li již Komise ve věci této podpory řízení podle prvního pododstavce tohoto odstavce, bude podáním žádosti příslušného státu Radě uvedené řízení pozastaveno až do vyjádření Rady.

5. Smlouva vyhrazuje Komisi ústřední úlohu při dohledu a kontrole nad poskytováním podpory členskými státy. Podle čl. 88 odst. 1 ES Komise ve spolupráci s členskými státy „zkoumá průběžně režimy podpor existující v těchto státech“. První pododstavec čl. 88 odst. 2 zmocňuje a ukládá Komisi, aby posoudila slučitelnost podpory s článkem 87 a, není-li taková podpora slučitelná, „rozhod[la], že dotýcný stát [ve stanovené lhůtě] takovou podporu zruší nebo upraví“. Článek 88 odst. 3 vyžaduje, aby členské státy informovaly Komisi o jakýchkoli záměrech poskytnout nebo upravit podporu, a zakazuje jim provést zamýšlená opatření, dokud Komise nedospěje k rozhodnutí podle prvního pododstavce čl. 88 odst. 2. Pokud se dotýcný stát tomuto rozhodnutí nepodrobí, umožňuje druhý pododstavec čl. 88 odst. 2 Komisi nebo jakémukoli jinému zainteresovanému státu předložit věc přímo Soudnímu dvoru.

Nevyjádří-li se však Rada do tří měsíců po podání této žádosti, rozhodne věc Komise.“

7. Článek 89 zmocňuje Radu, aby přijímala prováděcí nařízení k článkům 87 a 88. Na základě této pravomoci Rada přijala nařízení (ES) č. 659/1999, kterým se stanoví podrobná pravidla týkající se postupů uplatňovaných při používání článku 88 ES.⁵

5 — Nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 88 Smlouvy o ES, Úř. věst. L 83, s. 1.

8. Podle článku 36 ES se soutěžní pravidla upravená ve Smlouvě, včetně pravidel týkajících se státní podpory, použijí pro zemědělskou produkci a obchod se zemědělskými produkty pouze v rozsahu, který vymezí Rada v právních předpisech týkajících se vypracování a provádění společné zemědělské politiky podle článku 37 ES.

9. Článek 21 nařízení Rady (EHS) č. 2759/75 ze dne 29. října 1975 o společné organizaci trhu s vepřovým masem⁶ stanoví, že pokud uvedené nařízení nestanoví jinak, použijí se na produkci prasat a produktů z vepřového masa a obchod s prasaty a produkty z vepřového masa ustanovení Smlouvy o státní podpoře.

Skutkové okolnosti a napadené opatření

10. V letech 1994 a 1999 Portugalsko poskytlo podporu svým chovatelům prasat (dále jen „původní podpora“). Podpora z roku 1994 nebyla oznámena Komisi a podpora z roku 1999 byla sice oznámena, avšak byla zavedena dříve, než Komise rozhodla o její slučitelnosti se společným trhem.

11. Rozhodnutími 2000/200/ES ze dne 25. listopadu 1999 a 2001/86/ES ze dne 4. října 2000 (dále jen „rozhodnutí Komise“)⁷ Komise shledala většinu původní podpory neslučitelnou se společným trhem a nařídila její navrácení.

12. Dne 21. ledna 2002 přijala Rada na žádost portugalské vlády napadené opatření, kterým bylo shledáno slučitelným se společným trhem poskytnutí podpory portugalským státem chovatelům prasat, kteří byli příjemci původní podpory, „ve výši odpovídající částkám, které museli tito příjemci vrátit“ na základě rozhodnutí Komise.

13. Body 13 a 14 odůvodnění napadeného opatření obsahují následující důvody pro přijetí zmíněného opatření:

„... vrácení [původní podpory] ohrožuje hospodářskou životaschopnost podstatné části příjemců a může mít velmi negativní sociální dopad na některé oblasti, neboť 50 % vepřového dobytka je soustředěno na méně než 5 % území.

6 — Úř. věst. L 282, s. 1.

7 — Uvedeno výše v poznámce 3.

(14) Existují tedy mimořádné okolnosti, které umožňují považovat tuto podporu za výjimku a v míře přísně nezbytné ke zlepšení shledaného nevyrovnaného stavu za slučitelnou se společným trhem, za podmínek stanovených tímto rozhodnutím.“ (*neoficiální překlad*)

náhradu nákladů řízení. Portugalská vláda vstoupila do řízení jako vedlejší účastník na podporu návrhů Rady. Francouzská vláda také požádala o vstoupení do řízení jako vedlejší účastník, učinila tak však až po uplynutí lhůty stanovené v čl. 93 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora. Bylo jí proto podle čl. 93 odst. 7 povoleno předložit své vyjádření během ústní části řízení, jestliže se uvedené řízení bude konat. Žádost o ústní část řízení nakonec nebyla podána, a ústní část řízení se proto nekonala.

Řízení a tvrzení účastníků řízení

14. Ve své žalobě podané na základě článku 230 ES Komise navrhuje, aby Soudní dvůr zrušil napadené opatření a uložil Radě náhradu nákladů řízení. V zásadě uplatňuje, že Rada nebyla oprávněna přijmout předmětné opatření vzhledem k rozhodnutím Komise o původní podpoře. Tím, že tak učinila, Rada údajně překročila svou pravomoc, zneužila své pravomoci a porušila Smlouvu, jakož i obecné zásady práva Společenství. Podpůrně Komise uplatňuje, že se Rada dopustila zjevně nesprávného posouzení, když shledala existenci mimořádných okolností požadovaných podle čl. 88 odst. 2 třetího pododstavce ES. Dále Komise podpůrně tvrdí, že napadené opatření nebylo dostatečně a správně odůvodněno.

16. Rada a portugalská vláda v zásadě uplatňují, že napadené opatření se týká nové podpory, a z právního hlediska jím proto nejsou dotčena předchozí rozhodnutí Komise a není těmito rozhodnutími dotčeno.

Určení sporných otázek

17. S ohledem na argumenty účastníků řízení je třeba posoudit tyto otázky:

15. Rada navrhuje, aby Soudní dvůr návrh zamítl jako neopodstatněný a uložil Komisi

— Je Rada podle třetího pododstavce čl. 88 odst. 2 ES oprávněna přijmout rozhodnutí o podpoře, která byla již dříve předmětem záporného rozhodnutí Komise?

- Může Rada v každém případě povolit podporu, jejímž účelem a účinkem je pomoc příjemcům při vrácení podpory, která byla již dříve předmětem záporného rozhodnutí Komise?
 - Dopustila se Rada zjevně nesprávného posouzení, když shledala, že mimořádné okolnosti odůvodňují přijetí napadeného opatření?
 - Je napadené opatření dostatečně a správně odůvodněno?
- s ohledem na tuto pravomoc má smysl pouze za předpokladu, že Komise dosud nepřijala své rozhodnutí. Jinak by požadavek, aby Komise pozastavila řízení na dobu tří měsíců po podání žádosti členského státu Radě, neměl žádný význam. Zatřetí, pokud by Rada měla možnost změnit rozhodnutí Komise, vznikalo by nebezpečí rozporu mezi dohledem nad činností Komise ze strany soudního orgánu Společenství a ze strany Rady. Začtvrté, důsledkem takovéto skutečnosti by byla ztráta právní jistoty.
19. Argumenty Komise k první otázce shledávám přesvědčivými.

Je Rada oprávněna přijmout rozhodnutí o podpoře, která byla již dříve předmětem záporného rozhodnutí Komise?

18. Komise předkládá řadu navzájem se překrývajících argumentů, které mají prokázat, že poté, co Komise přijme o určité podpoře záporné rozhodnutí, nemůže Rada přijmout rozhodnutí opačné. Jako nejdůležitější se mi jeví následující čtyři tvrzení Komise. Komise má zprvce základní pravomoc rozhodnout o slučitelnosti podpory se společným trhem a pravomoc Rady přijmout stejné rozhodnutí je výjimečná a je třeba ji vykládat úzce. Zadruhé, postup stanovený

20. Podle mého názoru je zřejmé, jak tvrdí Komise, že vztah mezi pravomocí vyhrazenou Radě a Komisi podle čl. 88 odst. 2 se musí řídit zásadou vylučovacího účinku tak, aby přijetí rozhodnutí kterýmkoli z těchto orgánů o slučitelnosti určité podpory vylučovalo další rozhodování o takové podpoře druhým orgánem.

21. Podle mého názoru tato zásada jasně vyplývá ze znění Smlouvy. Bez ní by neměl

význam požadavek uvedený ve třetím a čtvrtém pododstavci čl. 88 odst. 2, aby Komise pozastavila své řízení po dobu tří měsíců, zatímco Rada projednává žádost členského státu.⁸ Toto tříměsíční období by nesloužilo ani k ochraně svobody rozhodování Rady o podpoře ani ke stanovení lhůty, v níž musí Rada přijmout své rozhodnutí, neboť Rada by si uchovala své právo jednat, zřejmě na neurčitou dobu, i poté, co Komise dospěje k rozhodnutí.

22. Tato zásada také odpovídá všeobecnému účelu příslušných ustanovení Smlouvy, kterým je zajištění účinné a nestranné kontroly státní podpory. Komise je lépe vybavena pro dohled nad jednáním členských států než Rada, která je sestavena z jejich zástupců. Je jí proto dána hlavní odpovědnost za posouzení slučitelnosti podpory se společným trhem.⁹ Pravomoc Rady naopak podléhá procesním omezením uvedeným

v předchozím bodu a je výslovně omezena na mimořádné okolnosti. Pravomoc Rady kdykoli změnit záporné rozhodnutí Komise by byla zjevně v rozporu s rozdělením odpovědnosti upraveným Smlouvou.

23. Bez této zásady by podle mého názoru existovala reálná možnost rozporu mezi rozhodnutím Rady podle třetího pododstavce čl. 88 odst. 2 a rozsudkem soudního orgánu Společenství týkajícím se dřívějšího rozhodnutí Komise. Pokud by byla Radě ponechána pravomoc jednat po neurčitou dobu poté, co Komise rozhodla o slučitelnosti podpory, mohla by zasáhnout i po zahájení řízení týkajícího se předchozího rozhodnutí Komise před soudními orgány Společenství, nebo i po jeho skončení.¹⁰ Slovy generálního advokáta Mayrase, „nelze jistě předpokládat, že by autoři Smlouvy připustili možnost rozporu mezi rozhodnutím Rady vycházejícím ze zjištění mimořádných okolností odchylných se od článku [87] a rozsudkem Soudního dvora, který může vycházet pouze z přesného výkladu tohoto ustanovení Smlouvy“.¹¹

8 — Generální advokát Mayras došel ke stejnému závěru ve svém stanovisku ve věci Komise v. Německo (rozsudek ze dne 12. července 1973, 70/72, Recueil, s. 835, 2. sloupec). Viz však stanovisko generálního advokáta Cosmase ve věci Komise v. Rada (rozsudek ze dne 19. února 1998, C-309/95, Recueil, s. I-655, bod 45).

9 — Soudní dvůr uznal hlavní úlohu Komise v této souvislosti ve svých rozhodnutích, které brání vnitrostátním soudům vykonávat jakoukoli pravomoc při posuzování slučitelnosti podpory se společným trhem. Viz rozsudek ze dne 21. listopadu 1991, Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires et Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon (C-354/90, Recueil, s. I-5505, bod 14).

10 — Toto řízení by mohlo mít formu žaloby podle článku 230 nebo může vyplývat z žaloby Komise nebo jiného členského státu podle druhého pododstavce čl. 88 odst. 2.

11 — Uvedeno výše v poznámce 8, s. 835, druhý sloupec.

24. Zásada vylučovacího účinku se mi také jeví jako nezbytná k zaručení právní jistoty. Bez ní by Rada patrně mohla zvrátit rozhodnutí Komise v jakékoli fázi a, jak ostatně dokládá toto řízení, i dlouho po jeho přijetí.¹² Tato možnost by vedla ke vzniku výrazného prvku nejistoty ve vztazích mezi Komisí, členskými státy a příjemci státní podpory. Příjemci by tak byli silně motivováni, aby odmítli navrátit protiprávní podporu a aby namísto toho soustředili své úsilí k tomu, aby přesvědčili dotyčný stát, aby podal žádost Radě. Takovou podporu, která byla získána zpět prostřednictvím žádosti členského státu nebo příkazem vnitrostátního soudu, by později mohlo být nutno příjemcům znovu poskytnout. Mezitím by mohla být také soutěžitelům přiznána náhrada škody.

25. Účelem lhůt stanovených ve Smlouvě – například v pátém pododstavci článku 230 pro podání přímé žaloby a, v tomto případě, ve čtvrtém pododstavci čl. 88 odst. 2 – je právě minimalizovat dobu, kdy účastníci řízení nemají jistotu ohledně svého právního postavení. Autoři Smlouvy nemohli podle mého názoru zamýšlet, aby Rada získala časově neomezenou pravomoc zvrátit záporné rozhodnutí Komise v oblasti státní podpory.

26. Hlavním protiargumentem Rady a portugalské vlády je, že účelem napadeného opatření nebylo povolit původní podporu, nýbrž že se týkalo nové a jiné podpory. Tento argument posoudím v rámci druhé otázky. Oba tyto účastníci však také předkládají argumenty zpochybňující stanovisko Komise k první otázce.

27. Rada uplatňuje, že její pravomoc podle čl. 88 odst. 2 je omezena pouze požadavkem mimořádných okolností. Z tohoto hlediska tříměsíční doba uvedená ve čtvrtém pododstavci slouží k pozastavení řízení Komise, ale nemá žádné důsledky pro Radu.

28. Rada rovněž uplatňuje, že zásada vylučovacího účinku, kterou uplatňuje Komise, je v rozporu s čl. 7 odst. 1 druhým pododstavcem ES, který stanoví, že každý orgán jedná v mezích působnosti, kterou mu svěřuje smlouva v tom, že by podmiňovala působnost orgánů ochotou a rychlostí jiného orgánu jednat jako první.

¹² — Napadené opatření bylo přijato dne 21. ledna 2002, více než dva roky po vydání prvního rozhodnutí Komise.

29. Rada konečně upozorňuje, že v případě neslučitelných právních úkonů, které nepodléhají žádné formální hierarchii, se obvykle pozdějším úkonem ruší úkon dřívější, a nikoli naopak.

důvod, proč by neměla působnost jednoho orgánu záviset na tom, zda jiný orgán učinil dříve nějaký úkon či nikoli. To je zásadním prvkem legislativního postupu upraveného ve Smlouvě.

30. Argumenty Rady mne nepřesvědčily.

31. Jak jsem již vysvětlil,¹³ není mi jasné, jakému účelu by sloužilo tříměsíční období uvedené ve čtvrtém pododstavci čl. 88 odst. 2, pokud by rozhodnutím Komise nebylo vyloučeno rozhodnutí Rady v téže věci. Nemohu proto přijmout, že jediným omezením pravomoci Rady podle třetího pododstavce je existence mimořádných okolností.

32. Nemám ani za to, že by zásada vylučovacího účinku jakýmkoli způsobem narušovala zásadu rozdělení působnosti zakotvenou v čl. 7 odst. 1 ES. Podle mého názoru lze uplatnit působnost Rady podle třetího pododstavce čl. 88 odst. 2 pouze za předpokladu, že dosud nebylo vydáno rozhodnutí Komise týkající se téže podpory. Neexistuje žádný

33. Konečně, nejsem přesvědčen, že by bylo v této souvislosti, kdy se dvě rozhodnutí týkají stejných okolností, a nikoli dvou odlišných legislativních předpisů, možné jakkoli použít zásadu *lex posterior derogat priori*. V každém případě se z výše uvedených důvodů domnívám, že je zde dobrý důvod namísto toho použít zásadu vylučovacího účinku.¹⁴

34. Portugalská vláda předkládá další argument. Tvrdí, že skutečnost, že třetí pododstavec čl. 88 odst. 2 odkazuje na podporu, kterou stát „poskytuje“, dokládá, že dané ustanovení se týká podpory, ke které již Komise zaujala stanovisko, neboť podle čl. 88 odst. 3 dotčený stát nesměl danou pomoc poskytnout do té doby, než o ní Komise přijala konečné rozhodnutí. Za takového předpokladu musí být rozhodnutí Komise záporné, neboť jinak by dotčený stát nemusel podávat žádost Radě.

13 — Bod 21 výše.

14 — Body 20 až 25 výše.

35. O správnosti tohoto argumentu nejsem přesvědčen.

a platebními podmínkami. Spornou podporu proto bylo nutno znovu posoudit podle čl. 87 odst. 2, což se nakonec stalo v rámci přijetí napadeného opatření Radou.

36. Jak argumentuje Komise, odkaz ve třetím pododstavci čl. 88 odst. 2 na podporu, kterou stát poskytuje, lze vysvětlit tak, že se týká buď protiprávní podpory (poskytované bez oznámení, nebo po oznámení, avšak před jakýmkoli kladným rozhodnutím Komise), nebo existující podpory (která nemusí být oznámena ani povolena před jejím poskytnutím). Z tohoto výkladu nevyplývá žádná potřeba předchozího rozhodnutí Komise o dotyčné podpoře. Z výše uvedených důvodů se mi jakékoli jiné vysvětlení jeví neslučitelným s literou i duchem čl. 88 odst. 2.

38. Vzhledem k tomu, že se napadené opatření týká nové podpory, nedotýká se podle tvrzení Rady právního statutu rozhodnutí Komise, která zůstávají platná a účinná. Navrhovanou zásadu vylučovacího účinku tak nelze pro napadené opatření použít.

Může Rada povolit podporu, jejímž účelem a účinkem je pomoc příjemcům při vrácení podpory, která byla již dříve předmětem záporného rozhodnutí Komise?

39. Rada považuje z hlediska své právní analýzy za nerelevantní, že někteří příjemci podpory povolené napadeným opatřením byli stejní jako v případě původní podpory, že jejím účelem bylo vyvážit některé hospodářské dopady vyplývající z navrácení plateb na základě rozhodnutí Komise nebo že její cíl byl více či méně obdobný cíli původní podpory.

37. Rada a portugalská vláda uplatňují, že se napadené opatření netýká původní podpory, která byla předmětem rozhodnutí Komise, nýbrž nové podpory, která souvisí se zvláštními právními předpisy, jiným převodem prostředků a vlastními kritérii oprávněnosti

40. Rada uplatňuje, že možnost odlišných rozhodnutí týkajících se po sobě následujících systémů podpory ve prospěch stejných příjemců výslovně upravuje čl. 11 odst. 2 třetí

pododstavec nařízení 659/1999,¹⁵ podle kterého „Komise může pověřit členský stát, aby spojil navrácení podpory, [která je předmětem příkazu k navrácení], s vyplacením záchranné podpory dotyčnému podniku“. Tato skutečnost vyplývá i z rozsudku Soudního dvora TWD v. Komise,¹⁶ kterým byla potvrzena platnost rozhodnutí Komise, jímž byla nová podpora shledána slučitelnou se společným trhem, za podmínky že podpora dříve zakázaná jiným rozhodnutím byla řádně navracena.

41. Tato možnost je dle stanoviska Rady jedinou logickou variantou vzhledem k tomu, že záporné rozhodnutí týkající se konkrétní podpory může jen těžko zakazovat jakoukoli následnou podporu stejnému příjemci ve více či méně vzdálené budoucnosti. Soudní dvůr skutečně uznal nutnost přezkoumat každou podporu samostatně, když odmítl zásadu „jednou a naposledy“ v kontextu restrukturalizační podpory z toho důvodu, že tato zásada by „neumožnila Komisi v každém jednotlivém případě přezkoumat, zda je projekt restrukturalizační podpory nezbytný ke splnění cílů Smlouvy“.¹⁷

42. Argumenty Rady mne nepřesvědčily.

43. Je nesporné, že záporné rozhodnutí Komise nemůže bránit tomu, aby byla jakákoli další podpora poskytovaná stejným příjemcům shledána slučitelnou se společným trhem.¹⁸

44. Napadené opatření však povoluje podporu, která je podle mého názoru jasně a jednoduše zamýšlena k poskytnutí náhrady příjemcům původní podpory za povinnost tuto podporu vrátit. Podpora povolená podle článku 1 opatření „odpovídá výši částek, které musí příjemci [původní podpory] vrátit podle rozhodnutí [Komise]“. Jak objasňuje bod 13 odůvodnění napadeného opatření, zvláštní obtíže, které má napadené opatření řešit, vyplývají z požadavku, aby příjemci nové podpory vrátili původní podporu. Účelem napadeného opatření je tedy co možná nejvíce zvrátit hospodářské dopady rozhodnutí Komise.

45. Jak Komise správně uvádí, pokud by Rada měla možnost přijmout rozhodnutí povolující poskytnutí podpory, jejímž cílem a účinkem je nahradit příjemcům povinnost vrátit předchozí podporu, bylo by možné

15 — Uvedeno výše v poznámce 5.

16 — Rozsudek ze dne 20. června 1997 (C-355/95, Recueil, s. I-2549).

17 — Rozsudek ze dne 23. listopadu 2000, Wirtschaftvereinigung Stahl a další v. Komise (C-441/97 P, Recueil, s. I-10293, bod 55).

18 — Viz v této souvislosti stanovisko generálního advokáta Mayrase ve věci Komise v. Belgie (rozsudek ze dne 12. října 1978, 156/77, Recueil, s. 1881, s. 1911, první sloupec).

snadno obejít zásadu vylučovacího účinku, kterou se dle mého názoru musí, z výše uvedených důvodů, řídit vztah mezi oblastmi působnosti stanovenými v čl. 88 odst. 2 ES.

46. Domnívám se proto, že Rada nemůže přijmout podle třetího pododstavce čl. 88 odst. 2 rozhodnutí o povolení nové podpory, jejímž cílem a účinkem je nahradit příjemcům náklady spojené s navrácením jiné podpory, která musí být vrácena na základě dřívějšího rozhodnutí Komise.

47. Vzhledem ke svým závěrům ohledně prvních dvou otázek zastávám stanovisko, že by napadené opatření mělo být zrušeno z toho důvodu, že Rada neměla pravomoc ke svému jednání, a porušila tak ustanovení třetího pododstavce čl. 88 odst. 2. Ostatní kumulativní žalobní důvody týkající se zneužití pravomocí nebo porušení jiných ustanovení nebo zásad práva Společenství není třeba posuzovat, neboť se překrývají s důvody, kterými jsem se již zabýval, a měly by v případě úspěchu stejný výsledek jako zmíněné důvody.

48. Postup, který zde navrhuji, podle mého názoru nijak nenarušuje ani svobodu člen-

ského státu podat žádost ani pravomoc Rady přijmout rozhodnutí podle třetího pododstavce čl. 88 odst. 2. V průběhu svého řízení o předmětné podpoře podle čl. 88 odst. 2 musí Komise informovat dotčený členský stát o svých pochybnostech. Uvedený stát má tedy dostatek času na to, aby věc předložil Radě, pokud tak hodlá učinit, předtím než Komise přijme své konečné rozhodnutí.¹⁹ Navíc, pokud není členský stát spokojen s již přijatým rozhodnutím Komise, měl by podle mého názoru zahájit ve stanovené lhůtě soudní řízení podle článku 230 ES.

49. Nehledě na své výše uvedené závěry navrhuji rovněž posoudit podpůrné žalobní důvody předložené Komisí: zejména, že se Rada dopustila zjevně nesprávného posouzení, když shledala existenci mimořádných okolností postačujících k odůvodnění postupu upraveného ve třetím pododstavci čl. 88 odst. 2, a že neuvedla náležité důvody na podporu napadeného opatření.

¹⁹ — V probíhajícím řízení, s ohledem na rozhodnutí Komise uvedená výše v poznámce 3, viz rozhodnutí Komise o zahájení postupu stanoveného v čl. 88 odst. 2 (Úř. věst. C 83, s. 5, a Úř. věst. C 220, s. 19). Ke stávající situaci viz čl. 4 odst. 4 a čl. 6 odst. 1 nařízení č. 659/1999, uvedeného výše v poznámce 5.

Dopustila se Rada zjevně nesprávného posouzení, když shledala, že mimořádné okolnosti odůvodňují přijetí napadeného opatření?

povinnost provést hodnocení složité hospodářské situace. Složitost tohoto úkolu může být ještě větší v oblasti zemědělství. Podle mého názoru však musí pro prostor pro uvážení Rady existovat určitá omezení.

50. Komise podpůrně uplatňuje, že se Rada dopustila zjevně nesprávného posouzení, když shledala, že příkoří způsobené příjemcům původní podpory povinností tuto podporu navrátit samo o sobě představuje mimořádnou okolnost ve smyslu třetího pododstavce čl. 88 odst. 2.

51. Ve svém závěru o existenci mimořádných okolností, uvedeném v bodu 14 odůvodnění napadeného opatření, Rada přihlížela, jak uvádí v bodu 13 odůvodnění, ke skutečnosti, že navrácení původní podpory by ohrozilo hospodářskou životaschopnost podstatné části příjemců a mělo by velmi negativní sociální dopad na některé oblasti, neboť 50 procent portugalského vepřového dobytka je soustředěno na méně než 5 procentech území.

53. Komise správně poukazuje na to, že navrácení podpory protiprávně vyplacené před záporným rozhodnutím Komise je zcela běžným a logickým důsledkem závěru, že dotčená podpora je neslučitelná se společným trhem. Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že Komise může v případě, že přijme záporné rozhodnutí, nařídít navrácení podpory.²¹ Podle článku 14 nařízení č. 659/1999²² musí nyní Komise nařídít navrácení podpory po přijetí záporného rozhodnutí, není-li to v rozporu s obecnými zásadami práva Společenství. Navrácení podpory slouží k obnovení dřívějšího stavu, čímž se odstraní narušení hospodářské soutěže vyplývající z dotyčné podpory. Je proto nezbytným a zásadním prvkem systému kontroly státní podpory ve Společenství.

52. Nepochybují o tom, že Radě přísluší široký prostor pro uvážení při posuzování, zda a kdy jsou dány mimořádné okolnosti, které by odůvodnily povolení předmětné podpory.²⁰ Rada má v této souvislosti

54. Ani obtíže vzniklé podnikům při navrácení podpory nelze, podle mého názoru,

20 — Viz rozsudek ze dne 29. února 1996, Komise v. Rada (C-122/94, Recueil, s. I-881, body 18, 19, 24 a 25).

21 — Viz např. rozsudek Komise v. Německo, uvedený výše v poznámce 8, bod 13.

22 — Uvedeno výše v poznámce 5.

v žádném případě považovat za mimořádné. Jak rozhodl Soudní dvůr, pokud to nařídí Komise, musí dotyčný stát zajistit navrácení podpory, i pokud by to vedlo k úpadku podniku, kterému byla podpora poskytnuta.²³ Členský stát se může hájit jedině tím, že je zcela nemožné podporu navrátit.

v každém případě odmítnuto z důvodu, že se Rada dopustila zjevně nesprávného posouzení, když shledala, že jsou dány mimořádné okolnosti nezbytné pro jeho přijetí.

55. Rada se tedy podle mého názoru přijetím napadeného opatření dopustila zjevně nesprávného posouzení, když shledala, že jsou dány mimořádné okolnosti z důvodu hospodářských obtíží vzniklých příjemcům původní podpory, kteří byli nuceni tuto podporu navrátit.

56. I když Rada samozřejmě může odůvodnit svůj zásah hospodářskými a sociálními okolnostmi, tyto okolnosti dle mého názoru musí být nezávislé na navrácení požadovaném předchozím rozhodnutím Komise.

57. Domnívám se proto, že také první podpůrný žalobní důvod Komise je opodstatněný a že napadené opatření musí být

Je napadené opatření dostatečně a správně odůvodněno?

58. Konečně, a rovněž podpůrně, Komise tvrdí, že i za předpokladu existence mimořádných okolností v projednávaném případě Rada dostatečně neprokázala jejich existenci v napadeném opatření. Převážná část odůvodnění zmíněného opatření je věnována předchozím rozhodnutím Komise a situaci v portugalském chovu prasat v roce 1998. Komise uplatňuje, že veškeré důvody, o které se napadené opatření opírá, se týkají původní podpory, aniž by bylo vysvětleno, proč je třeba stávající situaci považovat za mimořádnou a proč odůvodňuje poskytnutí nové podpory.

59. Domnívám se, že je třeba rozlišovat mezi případnými věcnými a formálními nedostatky odůvodnění napadeného opatření.

23 — Viz rozsudek Komise v. Belgie (52/84, Recueil, s. 89, bod 16).

60. Pokud jde o prvně jmenované nedostatky, v předchozím textu jsem došel k závěru, že Rada nesprávně považuje za mimořádnou okolnost obtíže vznikající příjemcům původní podpory v důsledku jejich povinnosti zmíněnou podporu navrátit.

61. Pokud jde o posledně jmenované nedostatky, napadené opatření jasně

a jednoznačně uvádí důvody Rady pro povolení podpory, jmenovitě nutnost nahradit portugalským producentům vepřového masa obtíže vyplývající z jejich povinnosti navrátit původní podporu. Ačkoli takové odůvodnění podle mého názoru neobstojí, je naprosto dostačující pro informování těch, kteří jsou napadeným rozhodnutím dotčeni, o motivaci Rady pro jeho přijetí a umožňuje Soudnímu dvoru vykonat jeho kontrolní pravomoc.

Závěry

62. S ohledem na výše uvedené úvahy proto zastávám stanovisko, že by Soudní dvůr měl:

- 1) zrušit rozhodnutí Rady 2002/114/ES ze dne 21. ledna 2002 o povolení udělení podpory portugalskou vládou portugalským chovatelům prasat, kteří byli příjemci opatření poskytnutých v roce 1994 a 1998;
- 2) uložit Radě náhradu nákladů řízení;
- 3) uložit Portugalsku a Francii, jako vedlejším účastníkům, nést vlastní náklady.